

Täysistunto

Tiistai 6.11.2018 klo 14.00—17.11

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 12/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Eerola, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.24 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys 64, pelastuslain muuttaminen eli nämä nuohouskuviot. — Suurimmassa osassa maata, niin kuin tiedämme, on ollut käytössä piirinuohousjärjestelmä, jossa alueen pelastustoimi on kilpailuttanut ja valinnut alueelle toimivat nuohousyritykset sekä päättänyt edelleen nuohouksen hinnasta. Piirinuohousjärjestelmästä on nyt jo kuitenkin luovuttu osassa maata. Näillä ehdotetuilla pelastuslain muutoksilla siirrytään Suomessa nuohouspalvelujen vapaaseen tarjontaan ihan koko maassa. Alueen pelastustoimelta on tarkoitus poistaa velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä, ja samalla piirinuohoukseen liittynyt hintasääntely on myöskin tarkoitus lopettaa.

Valiokunta tähdentää, että nuohoustyön sisältöön ja nuohouksen määräväleihin ei tässä ehdoteta nyt minkäänlaisia muutoksia. Nuohous on tehtävä riittävän usein ottaen huomioon tulisijan käyttöaste, rakenne ja käytetty polttoaine. Vakituiseen asumiseen käytetyissä rakennuksissa tulisijat ja savuhormit on nuohottava vähintään vuoden välein, kuten tähänkin asti, ja vapaa-ajan asumiseen käytetyissä rakennuksissa kolmen vuoden välein, ja sekin on niin kuin nykyisellään. Myös rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuus huolehtia nuohouksesta säilyy entisenlaisena.

Tämän nykyisen piirinuohousjärjestelmän mukaisella pelastustoimen järjestämisvastuulla ja siihen liittyvällä hintasääntelyllä on pyritty turvaamaan kohtuullisen hintaisten nuohouspalvelujen saatavuus myöskin haja-asutusalueilla. Tämän saadun selvityksen mukaan palvelujen saatavuudessa ja laadussa on ollut jossain päin Suomea jonkin verran ongelmia. Millään alueella ei ole kuitenkaan tarvinnut turvautua siihen, että pelastuslaitos olisi tuottanut nämä nuohouspalvelut täysin omana työnään.

Nuohousta koskevan sääntelyn tavoitteena on jo pitkään ollut korostaa kiinteistöjen omistajien ja haltijoiden omaa vastuuta paloturvallisuudesta sekä keventää yritystoimintaa koskevaa sääntelyä mahdollistamalla palvelujen vapaaseen tarjontaan perustuvaa nuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

housjärjestelmää. Näillä nyt ehdotetuilla muutoksilla tätä pyrkimystä entisestäänkin korostetaan, kun piirinuohousjärjestelmästä luovutaan kokonaisuudessaan.

Uudistuksen taustalla vaikuttavat myöskin EU:n palveludirektiivin ja voimassa olevan hankintalainsäädännön olemassa olevat vaatimukset. Valiokunta toteaa, että ehdotettu sääntely selkeyttää järjestelmää valtakunnallisesti. Sopimusperusteinen järjestelmä lisää asiakkaan mahdollisuuksia valita omatoimisesti nuohouspalvelun tuottaja itse toivomallaan aikataululla.

Tämän hallituksen esityksen valmistelussa on arvioitu, että nuohouspalvelujen saatavuus toteutuu riittävällä tavalla markkinaehtoisestikin ilman, että palvelujen järjestämistä vastuusta on tarpeen sen kummemmin säädellä. Piirinuohouksen loppumisen myötä nuohousyritysten elinkeinon harjoittamista koskeva sääntely kevenee, minkä uskotaan parantavan yritysten toimintaedellytyksiä ja helpottavan uusien yritysten tuloa tälle alalle. Myös toimiminen osa-aikaisesti nuohousyrittäjänä on aiempaa helpompaa tämän uuden käytännön myötä.

Nuohousalan yrityksiä on nykyisin noin nelisensataa valtakunnallisesti. Näistä suurin osa on toiminut piirinuohousyrityksinä. Valtaosa nuohousyrityksistä on pieniä, paikallisesti toimivia yrityksiä. Tämä ala työllistää tällä hetkellä noin 700—800 nuohoojaa, eli tästä voi laskea helposti, että yhtä yritystä kohden on suunnilleen kaksi kappaletta työntekijöitä. Tämän uudistuksen odotetaan lisäävän näitten nuohousyritysten määrää ja sitä kautta myös työllisyyttä, kun yritystoiminnan aloittaminen on jatkossa mahdollista ilman nuohouspiirin kilpailutuksen voittamista.

Tähän uudistukseen liittyy kuitenkin myös palvelujen saatavuuteen ja nuohouksen kattavuuteen liittyviä riskejä, ja tästä syystä valiokunta painottaakin, että keskeistä uudistuksen toteutumisessa on, että nuohouspalveluiden osalta selvitetään se, onko nuohousrekisterille jatkossa tarvetta, sekä se, miten nuohouspalvelujen asiakas voi varmistaa sen, että tämä henkilö, joka tulee tarjoamaan näitä nuohouspalveluja, täyttää nuohoojan kelpoisuudelle asetetut vaatimukset ja että hän on muutenkin rehellinen, ettei hän vie — voisiko tässä käyttää sellaista ilmaisua — tuhkatkin pesästä.

Tähän valiokunnan mietintöön jätettiin myöskin vastalause. Olin siinä itsekkin mukana, mutta kun huomaan, että edustaja Paaterokin on paikalla, niin jätetään se hänen esiteltäväkseen. Mutta tämä valiokunnan lausumaehdotus ihan suoraan luettuna kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus tarkkaan seuraa nuohousta koskevan lainsäädännön uudistamisen vaikutuksia erityisesti paloturvallisuuteen sekä nuohouspalvelujen saatavuuteen, laatuun ja hintaan. Uudistuksen toimeenpanosta on annettava kirjallinen selvitys hallintovaliokunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä. Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän, onko nuohousrekisterille jatkossa tarvetta sekä miten nuohouspalvelujen asiakas voi varmistaa, että palveluntarjoaja täyttää nuohoojan kelpoisuudelle asetetut vaatimukset.”

16.31 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslakia siten, että alueen pelastustoimelta poistettaisiin velvoite huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Tämä tarkoittaisi elinkeinon harjoittamista rajoittavan piirinuohousjärjestelmän ja nuohouspalvelujen hintasääntelyn loppumista, ja erityisesti tämä seikka aiheuttaa pelkoja ihmisten keskuudessa. Myös se, että ajatellaan kenen tahansa pääsevän nuohoamaan vanhusten omakotitalojen savupiippuja ikkunanpesun ohella, aiheuttaa huolta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

Suomessa on yhteensä noin 1,27 miljoonaa nuohottavaa kiinteistöä, joista 74 prosenttia on asuinrakennuksia ja 25 prosenttia vapaa-ajan asuntoja. Nykyisillä nuohousväleillä nuohous tulisi tehdä vuosittain hieman yli miljoonassa kiinteistössä. Nuohouksen muuttamista on valmisteltu kauan, jo vuodesta 2012. Tällä hetkellä pelastuslaki vaatii rakennuksen omistajaa ja haltijaa huolehtimaan, että tikkaat ovat kunnossa ja tulisija sekä savuhormi on nuohottu tietyin väliajoin. Lisäksi alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueella.

Mikään pelastuslaitos Suomessa ei ole tuottanut nuohousta omana työnään, vaikka se olisi ollut lain mukaan mahdollista. Sen sijaan yleisin palvelun järjestämisen tapa on piiri-nuohousjärjestelmä, eli pelastuslaitos kilpailuttaa nuohouksen piireittäin tietyille palveluntuottajalle. Valittu nuohojayritys noudattaa pelastuslaitoksen sopimaa taksaa, ja sillä on velvollisuus tarjota nuohousta kaikkiin alueensa kohteisiin, myös esimerkiksi haja-asutusalueiden mökkeihin. Vastaavasti sillä on yksinoikeus lakisääteiseen nuohoukseen piiri-alueella. Asiakas voi silti ostaa lisänuohouksia miltä yritykseltä haluaa. Kolmas vaihtoehto on sallia, että rakennuksen omistaja tai haltija ostaa nuohouksen itse joltain palveluntuottajalta. Tätä on ollut koekäytössä muutamilla alueilla.

Esityksen pelkona pidetään hintapainetta, mikäli nuohooja ei enää tarjoa palveluitaan asuinalue kerrallaan. Lisäksi pelätään, ettei yrittäjiä kiinnosta tarjota palveluita sivussa oleviin kohteisiin tai palvelun hinta matkakuluineen nousee heille liian korkeaksi. Joka tapauksessa nuohottavien kohteiden määrä harvaan asutulla alueella on vähentynyt asutuksen vähentyessä ja taajamissa se on kasvanut, koska yhä useammassa omakotitalossa on tulisija. Oikeastaan jokaiseen omakotitaloon tulisi vaatia jonkinlainen tulisija. Se olisi Suomen kaltaisessa kylmässä maassa viisautta.

Tämän esityksen mukaan nuohoustyön sisältöön ja nuohouksen määrän väleihin ei ehdoteta muutoksia. Nuohous on tehtävä edelleen riittävän usein ottaen huomioon tulisijan käyttöaste, rakenne ja käytetty polttoaine. Vakituiseen asumiseen käytetyissä rakennuksissa tulisijat ja savuhormit on nuohottava edelleen vähintään vuoden välein ja vapaa-ajan asumiseen käytetyissä rakennuksissa kolmen vuoden välein. Myös rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuus huolehtia nuohouksesta säilyy entisellään. Siihenkään ei tällä esityksellä olla tekemässä muutosta.

Tärkeää tässä koko uudistuksen toteutumisessa on, että nuohouspalveluja on jatkossakin saatavilla riittävästi ja kohtuulliseen hintaan koko maan alueella. Itse paloturvallisuuden kannalta on keskeistä, että kiinteistöjen omistajat huolehtivat nuohousvelvoitteestaan ja että nuohouspalvelun laatu säilyy hyvänä. Näistä asioista ei saa tinkiä. Mielestäni nuohouksen järjestämistavalla ei ole vaikutusta paloturvallisuuteen, vaan sillä, että nuohous ja tarkastus tehdään säännöllisesti ja ammattitaitoisesti. Nuohoojalla säilyy edelleen nykyinen ammattitutkintovaatimus. Nuohoojalla tulee siis olla jatkossakin nuohoojan ammattitutkinto tai talotekniikan ammattitutkinto, jossa on suoritettu nuohouksen osaamisala. Ihan kuka vain ei siis voi harrastaa nuohoustoimintaa.

Arvoisa rouva puhemies! On selvää, että näin tärkeää lakimuutosta tulee seurata ja tehdä tarvittavia muutoksia jatkossa, mikäli niin katsotaan tarpeelliseksi. Pidänkin hallintovaliokunnan tekemää lausumaehdotusta tässä esityksessä erittäin hyvänä.

16.36 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten puheenjohtaja äsken kertoi, tähän on liittynyt varsin paljon kritiikkiä, ja niinpä olemme jättäneet sitten myöskin tähän vastalauseen, jossa on siis sosiaalidemokraattiset edustajat, vasemmistoliitto, vihreät ja pe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

russuomalaiset, yhteinen vastalause. Emme esitä koko lakia hylättäväksi, koska siellä on muutama hyvä kohta, muun muassa ilmoitukset siitä, missä kunnossa tikkaat ja muut ovat katolla, ja ne ovat ihan perusteltuja.

Koko lakiesitys lähtee tämän hallituksen yleisestä ideologiasta siinä, että julkinen puoli ei voi enää tuottaa eikä julkinen puoli ole missään mukana vaan kaikki annetaan markkinoille ja bisnekselle. Näinhän on muun muassa kuntien puolelta jo tehty jätehuollon osalta, ollaan tekemässä työllisyyden palveluiden osalta, on romutettu työterveyshuolto ja nyt ollaan pistämässä markkinoille sote-uudistus kokonaisuudessaan, tai suurelta osin, ja nyt sitten yksi osa täällä on tämä nuohouksen osa.

Surullista on, että tämän jälkeen alueilla ei saada päättää, mikä olisi paras malli ja mikä olisi järkevin millekin alueelle. Tähän mennessä on siis ollut mahdollista tehdä niin. Aina-kin kahdella alueella on kokeiltu markkinaehtoista toimintaa, suurimmassa osassa Suomea järjestelyissä on piirinuohousjärjestelmä, ja sitten on vielä hätävarana ollut mahdollista pelastuslaitoksen järjestää nuohoustoimintaa. Nuohoukseen ei jätetty edes sitä kohtaa, mikä soten puolelle on kirjoitettu lakiin — sikäli mikäli se menee tässä talossa läpi — että jollei markkinaehtoista toimintaa ole, on julkisen puolen se järjestettävä, vaan tämän lain mukaan kielletään julkisen puolen järjestäminen. Elikkä en tiedä, mitä tapahtuu niillä osin maata, jos semmoisia paikkoja tulee, missä ei tule yhtään markkinaehtoista toimijaa ainakaan niillä hinnoilla, millä ihmiset voisivat sen ottaa. Se on sitten varmaan nähtävänä ja seurannassa tulevaisuudessa.

Vastuu tässä kohtaa siis siirtyy yhä enemmän ja enemmän sille kiinteistön omistajalle, ja nämä kysymykset, jotka tässä ovat jo tulleet esille, tulevat sitten kiinteistön hoitajan vastuulle: muistaa se, milloin näitä nuohouksia on edellisen kerran tehty, valvoa sen hintaa, koska nykyisin tämän uuden lain mukaan kenelläkään muulla ei ole siihen hintaan mitään sanottavaa elikkä hinta voi vaihdella riippuen muun muassa siitä, missä asuu, ja tässä kohtaa vaikkapa pitkällä etäisyydellä olevat tai saaristoiset alueet tulevat varmaan huomaamaan sen omassa palveluvalikoimassaan, että hinta on varmaan aika lailla toisenlainen heille kuin sitten alueilla, joilla on paljon kiinteistöjä. Samaten saatavuuden osalta on vastuu, elikkä markkinointia varmasti tulee, mutta toisaalta jos ei, niin sitten se on kiinteistön omistaja itse, joka etsii eri yrittäjiä saadakseen nuohouksen järjestettyä. Samoin kiinteistön hoitajat valvovat laadun itse, elikkä heillä pitää olla osaamista ja ymmärrystä, mitä nuohous oikeasti tarkoittaa, mitä siihen kuuluu ja mitä siihen ei kuulu, sillä jo nyt on jonkun verran tiedossa ylimääräisiä tarkastuksia tai puhdistuksia tai laitteiston läpikäyntejä, joilla ei ole mitään tekemistä paloturvallisuuden kanssa. Mutta näistä vastaa siis tämän jälkeen vain ja ainoastaan kiinteistön omistaja.

Muun muassa Etelä-Karjalassa tämä markkinaehtoinen malli on ollut toiminnassa, ja siellä monet käyttäjät ovat olleet sitä mieltä, että se on erittäin toimiva järjestelmä. Muutamien vuosien jälkeen varmaan nähdään, mikä on lopputulos, sillä nuohousten määrät ovat vähentyneet, eli onko sillä sitten tulevaisuudessa vaikutuksia paloturvallisuuteen. Nuohousten määrät vähenevät, vaikka me tiedämme, kuinka paljon ihmisillä nykyisin on takkoja ja kaikkea muuta, jopa ehkä enemmän kuin jonkun aikaa sitten. Elikkä paloturvallisuushan tässä on ollut aikanaan, kun tätä on tehty, se suuri kysymys, muutenhan tämän oltaisiin voitu ennen vanhaankin antaa olla ”jokainen ihminen nuohotkoon itsekseen” -järjestelmällä. Mutta on katsottu, että on tarvetta paloturvallisuuden vuoksi tehdä tällainen järjestelmä, joka nyt siis puretaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

Nykyisessä mallissa siis on ollut mahdollisuus tehdä näillä kolmella eri järjestelmällä. Erityisesti tässä piirinuohousjärjestelmässä pelastuslaitos on vastannut tästä: kilpailuttanut, tarkastanut laadun, tarkastanut ammattipätevyydet, tarkastanut yrityksen taustat. Nyt tätä ei tee kukaan, paitsi se kiinteistön omistaja. Ja pelastuslaitos on tässä tapauksessa myöskin määritellyt sen hinnan: se hinta ei ole niiden kilometrien mukaan, missä se kiinteistö sattuu sijaitsemaan, vaan samalla alueella tai saman piirin sisällä on sama hinta. Samalla pelastuslaitos on pitänyt listaa kiinteistöistä, missä nuohous on suoritettu. Kaikkialla se ei välttämättä ole ollut ihan ajan tasalla, mutta joka tapauksessa nämä piirinuohoojat ovat olleet velvollisia kertomaan, kuinka monessa ja missä kiinteistöissä on käyty. Tätä ei tule enää olemaan. Tämä peruutetaan tässä laissa.

Huoli meillä on myöskin siitä, että tässä kyllä edellytetään ammattipätevyyttä nuohoojilta mutta Suomeen ei vielä ainakaan haluta luoda rekisteriä, mistä sitten se ostaja eli se kiinteistön omistaja, joka nuohousta tilaa, voisi tarkistaa, onko tällä kyseisellä ihmisellä, joka itseään markkinoi nuohoojana, sitä ammattipätevyyttä. Keskustelimme tästä hallintovaliokunnassa pitkään, että pitäisikö se olla, ja nyt tähän tuli muotoilu, että tulevaisuudessa sitä harkitaan, pitäisikö tämä ammattirekisteri olla. Meillä on aika monessa hyvin merkittävässä ammatissa rekistereitä ja tietoja siitä, ketkä ovat oikeasti lääkäreitä, ja meillä on myöskin tietoja siitä, ketkä ovat insinöörejä, ketkä saavat suunnitella minkäkinlaisia siltota tai taloja tai muuta, mutta nyt nuohoojien osalta tätä tietoa kuluttajalle ei haluta. Meillä on valitettavia kokemuksia ihan viime vuosilta tiedossa, kun me mietimme vaikkapa jätevesiasetusta, että mitenkö lähtivät ihmiset liikkeelle, myymään erilaisia jätevesijärjestelmiä [Puhemies koputtaa] kymmenientuhansien eurojen hinnalla ilman, että heillä oli minkäänkokoista pätevyyttä, ilman, että niillä vastaanottavilla kiinteistön omistajilla olisi ollut mahdollisuutta arvioida, onko tämä nyt järkevää toimintaa [Puhemies koputtaa] vai ei. Sen takia olisin toivonut, että tämä olisi säilynyt yhä edelleen. Ja toivon yhä edelleen, että tämä ammattirekisteri tähän tulotaisiin liittämään. Samoin toivon, että tämä kiinteistörekisteri toteutuisi mahdollisimman nopeasti. [Puhemies: Aika!] Nyt on kerrottu, että kun tämä siirtyy digitaalisuuteen, niin voi olla, että tulevaisuudessa olisi rekisteri, mihin sitten ilmoitetaan, mitkä kiinteistöt on nuohottu ja mitkä eivät ole. Mutta tällä hetkellä sitäkään ei siis tule.

16.44 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! En itse ole ollut käsittelemässä tätä lainsäädäntöä eduskunnassa, mutta olen saanut muutamia yhteydenottoja näihin nuohouspalveluihin liittyen ja itse asiassa nimenomaan tästä, minkä edustaja Paatero minun mielestäni ihan aiheellisesti nosti esille, eli rekisteristä tai tiedosta, mistä voisi varmistaa sen ammattipätevyyden. Kyllä mielestäni sitä kannattaa vakavasti pohtia. Itse olisin valmis viemään sitä jo eteenpäinkin. Samassa yhteydenotossa tuotiin esille myös kuntotarkastukset, joissa on vastaavan tyyppisiä tilanteita, eli ei ole oikein tietoa, kuka niitä milläkin tavalla tekee, ja silloin tietysti se jää hyvin paljon palvelua tuottavan kertomuksen varaan, mikä on hänen osaamisensa ja minkälaisesta tarkastuksesta on kyse.

Itse olen opettaja ja olen esittänyt myös opettajille tällaista rekisteriä. Meillä ei itse asiassa ole tänä päivänä sellaista rekisteriä, mistä lapsen, koululaisen vanhemmat taikka isommat koululaiset tai lukiolaiset voisivat varmistaa esimerkiksi oman opettajansa pätevyyden. Meillä ei tällä hetkellä Suomessa valvota esimerkiksi sitä, minkälaisella koulutustaustalla ollaan opettajan tehtävissä. Voidaan tehdä pitkiäkin sijaisuuksia ja olla epäpätevä opettajan tehtävässä. Kyllä olisi oikeus ja kohtuus, että niissäkin olisi rekisteri, josta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2018 vp

voisi katsoa. Olen itse tehnyt jo aikoja sitten esityksen opettajan ammattinimikkeen suo-
jaamisesta niin, että se olisi käytössä vain niillä, jotka ovat koulutuksen siihen työhön saa-
neet. Se on yksi vaativimpia tehtäviä ja tärkeitä tehtäviä, joissa koulutus tulee kyllä nopeas-
tikin näkyviin erityisesti silloin, kun oppilaissa on niitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea tai
tarvitsevat jotain muutakin apua kuin sitä tavallista koulun arkea.

Arvoisa puhemies! Annan kyllä itse vahvan tuen tälle ammattipätevyysrekisterille myös
nuohouspalveluiden osalta. Olisi hyvä, että tällaisissa asioissa voitaisiin varmistaa päte-
vyys rekisterin kautta ja näin tilaaja tietäisi saavansa sitä, mitä oli tilaamassa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.